

Ur *Zenit* Nr 27 (1972)

Ami Bey

Vänstern i Turkiet

Under den senaste tiden har klasskampen i Turkiet ställts i blyxtbelysning. Efter statskuppen våren 1971 har repressionen mot den revolutionära vänstern blossat upp och förtrycket av folkets breda lager ytterligare förstärkts.

Den antiimperialistiska rörelsen i vårt land har hittills i mycket begränsad utsträckning sysselsatt sig med händelseutvecklingen i Turkiet och någon analys av dess ställning i den imperialistiska härskarstrukturen har alls inte kommit i dagen. Inte desto mindre står det klart att Turkiet genom sin karaktär av basområde för USA:s krigsmakt och sitt ekonomiska beroende av denna imperialismens högborg intar en nyckelställning i detta område av världen.

Av dessa skäl publicerar vi föreliggande text om Turkiet, tillsammans med en del dokument från den revolutionära kampen i landet. Avsikten är att ge en grundläggande information om förhållandena i landet som helhet och dessutom förmedla en första orientering om den politiska situationen och de olika vänsterorganisationernas positioner. □

HA

Ett svar på denna artikel kommer i nästa nummer [Något svar kom aldrig – *Red*].

Anmärkning (2015):

Föreliggande artikel och dokument handlar om den turkiska vänstern i början av 1970-talet. Den utgör en partsinlaga (bl a övervärderas stadsgerrillans och de maoistiska strömningarnas betydelse) och bör läsas med det i åtanke. För en mer övergripande (och objektiv) historik över den turkiska vänsterns utveckling fram till början av 1980-talet, se artikeln [Den turkiska vänstern i perspektiv](#)

Red

Denna artikel är baserad på diskussioner med aktiva medlemmar av Turkiska Arbetarpartiet, den revolutionära studentrörelsen Dev Genç samt Folkets Befrielseparti i Turkiet sommaren 1971.

Ända sedan Turkiska Kommunistpartiet¹ förbjöds 1951 och dess främsta ledare fängslats, har den turkiska vänstern saknat en medveten, ledande kraft i sin kamp. Många organisationer har varit inblandade, men ingen har haft en klar strategi som kunnat samla vänstern och leda den framåt. I stället har de olika grupperingarna varit involverade i en intensiv process, där de har byggt på varandras misstag och knuffat utvecklingen framåt steg för steg. Ur dessa motsättningar har strategin vuxit fram. Inte förrän 1970-71, sedan arbetar- och studentkampen hade trappats upp 1968-69-70, började de hårda diskussionerna inom vänstern ge resultat. Men då hade redan en mängd misstag gjorts, vilka lade grunden till den högerkupp vi bevittnat våren 1971.

---

¹ När TKP förbjöds 1951 lyckades man aldrig hålla samman organisationen. Ledningen splittrades och olika grupper anklagade varandra för att ha utlämnat uppgifter till myndigheterna. En av ledarna, Zeki Bastipiar, dök sedan upp i Östberlin och hävdar därifrån att han fortfarande leder partiet. Trots att hans 'parti' aldrig visat sig ha någon som helst förankring i Turkiet har han Sovjets officiella godkännande.

Utgångsläget

För att förstå vänsterns situation i Turkiet är det nödvändigt att göra en tillbakablick. Under 50-talet gick reaktionen segrande fram. Under Menderes så kallade 'Demokratiska Parti' sattes vänsterns talesmän i fängelse och fackföreningskampen krossades fullständigt. En fackföreningsrörelse existerade dock: den 'gula' landsorganisationen TURK-IS, vars ledare skolats i den nordamerikanska fackföreningsrörelsen. TURK-IS fungerade helt som ett instrument för regering och arbetsgivare med syfte att kontrollera arbetarna. Trots detta vågade man inte tillåta strejker. Den militärkupp som genomfördes 1960 av radikala krafter i armén innebar en ljusning. De korrumpade politikerna med Menderes i spetsen störtades och en ny konstitution, '27-maj-författningen', infördes. Den var den mest liberalt-demokratiska konstitutionen i Turkiet ägt. En ny arbetslagstiftning infördes också och strejker blev nu lagliga. Året därpå återlämnades makten till civilt styre och i stort sett samma korrumpade politiker, representerande samma reaktionära sociala krafter, gavs möjlighet att återta makten.

Men betydelsefulla förändringar hade inträffat och förväntningarna hade börjat växa bland arbetare och intellektuella. 1961 hade Turkiska Arbetarpartiet (TIP) inlett sina aktiviteter. Dess ledarskap bestod huvudsakligen av progressivt men politiskt oskolat fackföreningsfolk. Svårigheterna var stora i början och partiet lyckades inte uppfylla de formella kraven för deltagande i valen. 1962 kallade man därför till sig vänsteradvokaten Mehmet Ali Aybar för att ta ledningen i partiet. Kontakter hade också etablerats med personer som tidigare straffats för sina kommunistiska sympatier, men dessa fortsatte att stå utanför partiet av säkerhetsskäl. Konstitutioner är inte alltid nog för att garantera friheten för vänsterpartier ...

Nästa val hölls 1965 och trots minimalt valarbete lyckades TIP nå 3 % av väljarkåren och 15 mandat i parlamentet (av 450). Ali Aybar började i segerrusigt övermod tala om att 'nästa gång tävlar vi om makten'. Men efter valet avstannade aktiviteterna. Partiet saknade ideologisk bas och Ali Aybar försökte säkra sitt grepp över partiet genom att utesluta vänsterkrafterna, som trots det tillväxte i styrka.

1965 började också arbetarkampen avancera. Arbetarna vände ryggen åt TURK-IS' passiva linje och inledde strejkaktiviteter. Den första strejken, som ledde till allvarliga sammanstötningar med polisen, ägde rum 1965 i Zonguldak. 5 000 människor deltog, mestadels stålarbetare. 1967 fick kampen sitt organisatoriska instrument genom etablerande av De Revolutionära Arbetarnas Fackföreningsfederation (DISK), vilken snabbt tillväxte i styrka och betydelse. DISK var från början nära allierat med TIP.

Studentrörelsen börjar

Samtidigt började studenterna aktivera sig vid universiteten, framför allt genom paraplyorganisationen FKF (Federationen av Idé-klubbar) som startades 1965. Vid sidan om FKF fanns Revolutionära Studentrörelsen (DÖB) som startades 1967 med den kommunistiska veteranen Mihri Belli som chefsideolog och studentledaren Deniz Gezmiş som ordförande. En annan gammal kommunistveteran, den något originelle Hikmet Kivilkimli, startade samtidigt 'Organisationen för Bekämpandet av Arbetslöshet och Inflation' (IPSD), vilken emellertid aldrig nådde någon större grad av inflytande bland vänstern. Det gjorde däremot Mihri Belli, vars anhängare lyckades få kontroll över FKF-avdelningen i Ankara.

Aktiviteterna vid universiteten fortsatte att trappas upp. Allt oftare och allt våldsammare attackerades vänsterstudenterna av fascisterna. En fascistorganisation, 'Wulf Jugend', tränade i hemlighet sina militanter i läger utanför städerna. Vänstern tvingades organisera sig till försvar. I september 1968 omorganiserades FKF till Dev Genç, 'Revolutionär Ungdom'.

En mer grundläggande ideologisk utbildning inleddes och många Dev Genç-are fick gerillautbildning hos palestinierna.

Strategins problem

Den stora tvistefråga som engagerade vänsterstudenterna gällde huruvida man befann sig i det nationellt-demokratiska stadiet av revolutionen, där framför allt imperialismen och samhällets feodala rester skulle bekämpas, vilket hävdades av Mihri Belli. Opponenterna, ledda av FKF-ordföranden i Istanbul, Harun Karadeniz, menade i stället att vänstern omedelbart måste samla sig till kamp för den socialistiska revolutionen. Enligt Harun hade Turkiet inte alls varit feodalt, utan haft 'asiatiskt produktionsätt', som skiljer sig från feodalism framför allt genom statens starka position, bl.a. som ägare av all jord. Harun hävdade också att det asiatiska produktionsättet innebar särskilt goda förutsättningar för socialismen på grund av statens ställning i ekonomin.²

Avgörandet i dispyten kom då USA-flottan besökte Istanbul i februari 1969. 25-30 000 människor demonstrerade för vänstern, medan fascisterna lyckades samla till en demonstration på omkring 10 000. Fascisterna var beväpnade med pistoler men attackerade huvudsakligen genom stenkastning. Polisen hjälpte till genom att spränga bomber i folkmassan. Enligt officiella siffror dödades tre personer, men vänstern hävdar att åtminstone tolv dödades. Harun Karadeniz var den ledande organisatören för demonstrationen, som allmänt betraktades som dåligt planerad. Från denna stund började Harun Karadeniz förlora sitt inflytande inom vänstern, som nu gradvis började avvisa hans ytligt sett läckra teori.

TIP intar emellertid fortfarande ståndpunkten att Turkiet står inför en socialistisk omvandling och betonar följaktligen DISK och arbetarkampen i sin strategi, dock i form av en militant trade-unionism. Den klassiska huvudmotsättningen mellan proletariat och bourgeoisie får för TIP en mycket inskränkt roll. Man nedvärderar imperialismens ställning i Turkiet och förnekar närmast nödvändigheten av revolutionär aktion bland bönderna. Mihri Belli i Dev Genç hävdade i stället, att, förutom proletariatet, också småbönderna, städernas småbourgeoisie och progressiva militära och civila intellektuella grupper tillhör revolutionens krafter på detta stadium. Fienderna är då imperialismen, dess hantlangare kollaboratörer inom borgarklassen och byråkratin samt de feodala landägarna — agorna. Denna ståndpunkt fick framför allt två resultat i strategin och arbetet inom Dev Genç. För det första började Dev Genç-aktivister arbeta bland bönderna längs Svartahavskusten för att organisera dem i deras kamp mot byråkratin, ockrarna och uppköparna.

---

² Debatten om Turkiets 'asiatiska produktionsätt' fördes mycket livligt bland vänstern och de mest skiftande ståndpunkter presenterades. Idris Küçükömir propagerade i sin bok 'Alienation of the Order of Turkey' (1967) mot byråkratin, som han hävdade hade sitt ursprung i det asiatiska produktionsättet. Huvudmotsättningen gick enligt honom mellan byråkratin och västerlandiseringen å ena sidan och det 'östliga islamitiska folket' å den andra. Detta folkliga hat mot byråkratin kunde, menade han, användas i revolutionen. Han ställde sig samtidigt positiv till Turkiets inträde i EEC med motiveringen att det skulle befrämja den proletära internationalismen. Küçükömirs teoretiska misstag ledde honom alltså till rent reaktionära slutsatser. Hans teorier var ett stöd åt traditionalismen och bjöd in imperialismen.

En annan debattör, Dogan Avcioğlu i den vänsterkemalistiska tidskriften *Yön*, motsatte sig tesen om det asiatiska produktionsättet. I själva verket hade sultanens ställning underminerats av en framväxande feodalism — aga-väldet — redan på 1600-talet. Och medan imperiet ännu bestod hade en turkisk kapitalism växt fram, även om den hade hindrats i sin utveckling av den övermäktiga franska och brittiska imperialismen i kombination med de nya handelsvägarna. Den comprador-bourgeoisie, som huvudsakligen bestod av greker, judar och armenier, störtades under det kemalistiska befrielsekriget. Dogan Avcioğlus slutsats var att pläderna för en nationell demokratisk revolution' under ledning av arméns intelligentsia för att föra det kemalistiska verket vidare. Han ville gå 'från kemalistisk etatism direkt till socialism'. Detta var en tes, vars höger-opportunistiska grundinnehåll skulle få stor betydelse tills den slutligen led skeppsbrott i högerkuppen våren 1971.

Bönderna där är småproducenter av hasselnötter, tobak och te. Staten är den främsta (och be-
träffande te den enda) uppköparen. Den korrumperade byråkratin står i maskopi med de privata
uppköparna och ockrarna, och bönderna tvingas ta dyra lån och sälja stora delar av sin produktion
till väldiga underpriser. Aktivisterna från Dev Genç deltog nu i upprättandet av försäljnings-
kooperativ bland dessa bönder. Sommaren 1970 samlades i staden Ordu 5-10 000 bönder till
jättelika demonstrationer mot den lokale uppköparen. Han sköts ihjäl av en bonde vid
demonstrationerna, varefter polisen ingrep för att med våld skingra folkmassan.

Den andra huvudpunkten i Mihri Bellis strategi bestod i den stora revolutionära roll han tillmätte
det progressiva skiktet inom armén och andra småborgerliga grupper. De mest konsekventa
högeropportunisterna inom Dev Genç vid denna tid var gruppen kring tidningen *Aydenlik*, vars
linje innebar att småborgarna gavs ledning i revolutionen. Efter en artikel vid årsskiftet 69-70 där
högeravvikelsen blev särskilt tydlig, kom splittringen att bli total. Tidningens officiella ägare,
som stödde Mihri Belli mot redaktionen, kastade med polishjälp (!) ut redaktionsmedlemmarna.
Tidningen fortsatte under namnet *Sosyalat Aydenlik* (även kallad Röda Aydenlik), medan högern
ironiskt nog startade *Proleter Devrimci Aydenlik* (= Proletära Revolutionära A., kallad Vita A.)
Deras grupp kallar sig därför i fortsättningen 'De Proletära Revolutionärerna'.

TIP splittras

Striden kom emellertid inte att innebära en total uppgörelse med högeropportunisterna inom Dev
Genç. Efter hand utvecklades även Mihri Belli själv i samma riktning, för att så småningom
hamna på ståndpunkten att vänstern skulle verka för upprättandet av en militär vänsterjunta, som
skulle genomföra revolutionen i dess nationellt demokratiska stadium. Först därefter kunde
förhållanden skapas som skulle göra revolutionärt arbete bland arbetarna meningsfullt. Mihri
Belli hade också illusionen att det var möjligt att omvandla TIP till ett kommunistparti. TIP
fungerade som en slags radikal enhetsfront där alla 'marxistiska' schatteringar fanns represente-
rade trots att partiet självt inte intagit en revolutionär ståndpunkt.

I TIP hade oppositionen mot Mi Aybar nu tillväxt i styrka. Hans slogan 'fri demokratisk smiling-
face socialism' hade inte visat sig lyckosam och olika fraktioner slogs om ledarskapet i partiet. På
partikongresserna utkämpades häftiga strider mellan anhängarna till Mihri Belli (som själv inte
var partimedlem) å ena sidan, och anhängare till sociologi-professorn fru Behice Boran å den
andra. Åter igen rörde dispyten analysen om de olika stadierna i revolution och böndernas förhål-
lande till kampen. De Proletära Revolutionärerna drog sig ur arbetet inom TIP.

När det stod klart för Mihri Belli att han skulle förlora striden inom TIP, började han tala om att
starta ett kommunistparti och hans folk lade ner arbetet inom TIP. Därigenom vann Boran-
fraktionen kampen om partiledarskapet och efter partikongressen i oktober 1970 blev Mihri
Bellis anhängare uteslutna. TIP organiserade en egen studentrörelse (SGÖ) för att konkurrera ut
Dev Genç. Man gav upp arbetet i stora delar av Anatolien i avsikt att koncentrera arbetet på de
fyra största städerna, och man började tala om sig själva som marxist-leninister. Ali Aybar
uteslöts ur partiet. Dessa förändringar inom TIP ledde till att ledarskiktet i DISK började se med
oro på utvecklingen inom partiet — de hade inte följt med i den radikaliserings som skett sedan
Aybars fall — och de satte upp politiska kommittéer och talade om att starta ett nytt parti. De
Proletära Revolutionärerna däremot återupptog sina aktiviteter inom partiet.

Arbetarkampen ökar

Under tiden trappades arbetarkampen upp. Under sommaren 1969 hade många stålarbetare i
Istanbul lämnat TURK-1S och gått över till DISK som därmed blev den största organisationen på

arbetsplatsen. Trots detta vägrade arbetsgivarna att förhandla med DISK. Arbetarna strejkade och polisen ingrep. Hårda sammanstötningar inträffade mellan polis och de 2 000 stålarbetarna. (I det ögonblicket blandade sig de fattigaste befolkningsskikten, människorna från den s k Gecekonduslummen³ i striden och jagade polisen på flykten. Två polismän dödades under striderna. Utvecklingen hade alltså nått dithän att befolkningsgrupper som i stort liknar vad Marx kallar trasproletariatet ingrep för att försvara relativt högavlönade arbetarkategoriernas kamp.)

I december 1969 organiserades nya strejker i Istanbul, med tillhörande sammanstötningar under vilka en person dödades. Arbetarna började nu också använda ockupationer som medel i kampen. Den höga graden av militans bland arbetarna visade studenterna, hur långt före dem arbetarna var i kampen. De började i betydligt större utsträckning än tidigare förstå betydelsen av att koordinera sin kamp med arbetarnas, genom att etablera organiska relationer med dem.

Undantagslagen

Höjdpunkten på arbetarkampen kom under den s k junirörelsen 1970. Kapitalägarna hade gått till stark offensiv. De hade stoppat löneförhöjningar och annulerat dem som arbetarna redan hade tillkämpat sig. De hade också försökt krossa den fackliga kampen genom en ny arbetslagstiftning som bl a stadgade (samtliga partier utom TIP stod bakom den nya lagen):

- att det krävs tillstånd för strejk från en arbetsdomstol,
- att strejkvarsel måste offentliggöras sex dagar före strejk,
- att 180 dagars 'arbetsfred' måste upprätthållas sedan strejk genomförts på en arbetsplats,
- att strejker är totalförbjudna i olje- och transportsektorerna,
- att regeringen när den så önskar kan förbjuda strejker,
- att endast fackföreningar som representerar mer än 30 % av arbetarna på arbetsplatsen har förhandlingsrätt,
- att byte av medlemskap från en facklig organisation till en annan fordrar registrering och avgift hos de juridiska myndigheterna.

Lagen infördes i nära samarbete med TURK-IS vars ledare yttrade: 'Alla arbetare skulle gått med i de röda fackföreningarna om inte den nya lagen tillkommit.' Riktat till bl a premiärministern Demirel sade han: 'Ni är de enda politiker som förstår oss.'

DISK svarade med att organisera jättedemonstrationer mot lagen för upprätthållandet av 27-maj-författningen, och för att föra ut den politiska kampen mot regeringen. Nya paroller dök upp i arbetarleden: 'För ett oberoende Turkiet', 'Krossa den proamerikanska regeringen', 'Leve arbetar- och bondemakten'. Även TURK-IS'-arbetare deltog i stort antal i juni-rörelsen: 'Vår sak är inte fackföreningens sak utan arbetarnas sak'. Juni-rörelsen innebar alltså ett ökat enande av arbetarleden och tvingade till ställningstagande. Många liberalt sinnade grupperingar och tidningar solidariserade sig med arbetarna.

Den 15 juni demonstrerade mer än 50 000 arbetare i Istanbul och Izmir. Dagen därpå demonstrerade 70 000 i Istanbul och 30 000 i Izmir. Arbetarmassorna tågade mot Galatabron för att nå borgerskapets stadsdelar. Armén och polisen, den borgerliga statsapparatusens trogna våldsutövare, försökte förgäves stoppa arbetarna. Deras enda möjlighet att hejda marschen var att höja bron så

---

³ Gecekondus är små samhällen av snabbt och olagligt uppsmällda ler- och plåthus, som finns i städernas utkanter. Där bor skoputsare, tidningsbud m fl grupper.

att förbindelsen mellan de olika delarna i Istanbul bröts. När arbetarna vände tillbaka var stämningarna militanta: 'I morgon kommer vi beväpnade'. Men nästa dag införde regeringen undantagstillstånd och DISKs ledning kastades i fängelse. Hundratals arbetare avskedades från sina arbetsplatser.

De Proletära Revolutionärerna, som nu började kalla sig maoister, förde en stark och konsekvent opposition mot undantagslagen, medan Mihri Belli, i full överensstämmelse med sina högeropportunistiska förvillelser, naivt krävde att den militära kommandören och verkställaren av undantagslagen skulle vara 'neutral' gentemot arbetarkampen.

Men arbetarna fortsatte sin kamp — aktivt och konkret. I november 1970 ville 10 000 arbetare i Adana gå med i DISK, men myndigheterna vägrade i kraft av den nya lagen. Arbetarna svarade med att gå i strejk i ett halvt dussin fabriker. 300 kastades i fängelse. Dev Genç-aktivister hade nu börjat delta i arbetarkampen mer seriöst än förut. De propagerade för marxismen-leninismen bland arbetarna, vilket ställde dem i motsättning till DISK-ledarna.

Arbetarkampen återverkar på studentrörelsen

Vid slutet av 1970 inträffade en ny splittring i Dev Genç. Mahir Çayan ledde oppositionen mot Mihri Belli och anklagade honom för en mekanisk syn på stadierna i revolutionen. 'Det finns ingen kinesisk mur mellan de två stadierna', hävdade Çayan. Framför allt inriktades kritiken på Mihri Bellis tendens att betona radikala officerare framför arbetarna. Mahir Çayans kritik bör ses som ett konkret resultat av arbetarnas aktiviteter. Det var junirörelsen som fick studenterna att inse proletariats roll som avantgarde även i det nationellt-demokratiska stadiet.

Deniz Gezmiş, då ordförande i DÖB, vände sig mot samtliga övriga vänstergrupperingar och påstod att den avgörande skiljelinjen bland revolutionärerna går mellan 'dem som gör tidningar och dem som gör revolution'. I januari 1971 inledde hans grupp, Folkets Befrielsearmé i Turkiet (PLAT), stadsgerilla-aktioner. Gruppen arbetar spontanistiskt, utan en klar strategi och utan någon politisk verksamhet på arbetsplatserna.

I februari 1971 höll Dev Genç sitt sista stormöte i Istanbul. Majoriteten beslöt att följa Mahir Çayan-linjen. Ankara-avdelningen hade redan tidigare tagit liknande beslut. Det beslöts också att inga fler massmöten skulle hållas, eftersom polisen hade en alltför enkel uppgift att upprätta sina register över vänstern.

Bildandet av PLPT

Mihri Belli, som avsatts från ledarskapet, satte nu upp sin egen organisation, MDDD (Nationella Demokratiska Revolutionära Organisationen). Ett par månader tidigare hade Mahir Çayan startat Folkets Befrielseparti i Turkiet (PLPT eller på turkiska THKP). PLPT hade dessutom en frontorganisation, Folkets Befrielsefront i Turkiet (PLFT — THKC), som vid slutet av februari började kämpa som stadsgerilla, liksom tidigare PLAT (THKD).

Inte förrän vid slutet av våren 1971 presenterade PLPT och PLFT sina deklARATIONER angående strategin och taktiken. PLPT betonar starkt det dialektiska förhållandet mellan gerillaverksamheten i städerna och på landsbygden. Strategin läggs upp efter en analys av skärningspunkten mellan fiendens svaga punkter och det revolutionära lägrets styrka. I städerna finns ett kampvilligt industriproletariat som står redo att inleda kampen. En sådan revolutionärt medveten klass finns ännu inte på landsbygden. Men ändå är det på landsbygden som fienden är svagast och det är där som den lättast kan besegras när bönderna väl har mobiliserats. Därför vill PLPT starta gerillaaktiviteterna såväl i städerna som på landsbygden, men till att börja med lägga

tyngdpunkten på stadsgerillan. På ett senare stadium kommer gerillans tyngdpunkt att förflyttas till landsbygden, där kampen kommer att avgöras. PLPT betonar hur kampen i stad och på land hela tiden kompletterar varandra och får sin näring ur varandra. Man understryker också vikten av att kampen leds av ett parti som grundar sig på proletarietets medvetna skikt och den vetenskapliga socialismen.

Çayan introducerade också begreppet 'oavbruten revolution' för att betona att stadierna inte kan betraktas som totalt isolerade från varandra. ('Oavbruten revolution' skall enligt de turkiska kamraterna inte förväxlas med den trotskistiska termen 'permanent revolution'.) Arbetarna och de fattiga bönderna måste vara de ledande klasserna också i det nationellt-demokratiska stadiet. Därigenom skapas bättre förutsättningar för den socialistiska revolutionens fullföljande i sitt högre stadium. PLPT uppställer följande paroller:

- (1) Skaka den härskande klassen genom revolutionär terror.
- (2) Gör folket medvetet om att det finns ett parti som växer sig starkare och håll dess kampmoral hög.
- (3) Samla alla revolutionärer i en front och bekämpa alla avvikelser.

Med dessa paroller betonar man gerillaaktiviteterna som det viktigaste kampmedlet, partiets ledande roll och vikten av fronten för att samla maximal styrka och för att bekämpa opportunisten.

'Maoisternas' politiska linje

Skapandet av PLPT och PLFT måste ses som ett väsentligt steg framåt, särskilt som de Proletära Revolutionärerna gett sig ut på allt omöjligare linjer. Från att tidigare ha hävdad att huvudmotsättningen går mellan imperialismen och dess hantlangare å den ena sidan och folkets massor å den andra, påstår de numera att huvudmotsättningen är den mellan de stora jordägarna och småbönderna. Nu är det inget 'hett krig' mellan imperialismen och folket, säger de. Därför skall vi först kämpa för jordreform, en agrarrevolution. Då kommer imperialismen att slå till och då blir kampen total. Det vill säga imperialismen skall inte attackeras förrän den direkt intervenerar. På samma sätt som TIP negligerar upprättandet av ett program för bönderna, kan 'maoisterna' inte inplacera arbetarkampen i sin 'huvudmotsättning'. De har inte heller kunnat utveckla någon praktik från denna ståndpunkt och bönderna avvisar dem. Vidare ser de inte klart sambandet mellan imperialismen och dess hantlangare, de stora jordägarna, finanskapitalet och kollaboratorerna inom byråkratin. Om fienderna uppträder gemensamt måste de rimligtvis också bekämpas gemensamt, och den kampen måste föras av alla revolutionära krafter gemensamt. Den turkiska versionen av 'maoism' är tydligen något speciell.

Den kurdiska frågan

En annan fråga där de olika grupperingarna har olika ståndpunkter är den kurdiska frågan. Det finns i Turkiet — framför allt i östra delarna — 6-8 miljoner kurder (av en befolkning på totalt ca 35 miljoner). Regimen har utsatt kurderna för hårt nationellt förtryck; kulturellt och ekonomiskt så väl som politiskt. Som en följd därav hör kurderna idag till de mest militanta grupperna i Turkiet och de är väl representerade bland vänstern, särskilt vad Dev Genç beträffar. Den kurdiska kulturföreningen DDKO (Revolutionary East Kurdish Cultural Organisation) består delvis av marxist-leninister men huvudsakligen av chauvinister med Barzani⁴ kamp som huvuduppgift. Mihri Belli håller i stort sett tyst, eftersom han inte vill utmana sina allierade inom

⁴ Barzani är ledare för den kurdiska befrielsearmén i Irak, f n i stillestånd med den irakiska regeringen.

officerskåren. Maoisterna säger att de skall 'ge frihet' åt kurderna, och de vill göra detta utan avseende på klassperspektivet, dvs även om man därigenom bevarar de stora, feodala jordägarnas (agorna) ställning i Kurdistan. Çayangruppen hävdar i stället att det principiella erkännandet av nationernas självbestämmanderätt begränsas av klasskampens villkor. En eventuell separation skall ligga i proletariats intresse hos båda folken.

Statskuppen i mars

Under våren blev stadsgerillan allt aktivare. I slutet av februari 1971 kidnappades en USA-sergeant och den fjärde mars fyra amerikanska piloter. Båda aktionerna utfördes av PLAT. Regeringen svarade med massarresteringar av hundratals studenter och 30 000 soldater sökte efter kidnapparna i en jätterazzia. När tidsgränsen hade gått ut och lösen ännu inte utbetalats lät PLAT helt enkelt fångarna löpa.

Den 11 mars förekom trupprörelser utanför Ankara för att förhindra en väntad militärkupp från vänster. Unga officerare planerade den kupp som Mihri Belli hade hoppats på så länge. Men denna gång skulle de inte upprepa misstaget från 1961, då makten hade återlämnats till de reaktionära partierna. I stället gjorde de ett annat och ännu fatalare misstag: de bad en general att leda kuppen, men generalen visade sig vara allierad med president Sunay och ledaren för Republikanska Folkpartiet, Ismet İnönü. De unga officerarna kunde därigenom lätt förekommas av generalerna som den 12 mars ställde ultimatum till Demirel-regeringen att avgå och bereda plats för en koalitionsregering. Generalerna hade tre mål i sikte: (1) De ville göra sig av med den progressiva delen av armén en gång för alla. Redan den 14 mars utrensades fem generaler och 200 högre officerare. (2) Under förevändningen att de ville bygga vidare på 'den ataturkska andan' och försvara 27-maj-konstitutionen, avsåg de att bereda vägen för undantagslagen för att därigenom avskaffa samma konstitution. (3) De ville krossa den revolutionära rörelsen, arbetar- och bondekampen.

Stora delar av vänstern, som under så lång tid hade förletts av Mihri Belli att sätta sitt hopp till en vänsterkupp, lät sig till att börja med lätt luras. Ertugrul Kürkcü, ordförande i Dev Genç, till exempel, gratulerade armén för dess insats. Men PLPT genomskådade kuppens egentliga karaktär.

Den 20 mars bildade Nihat Erim från Republikanska Folkpartiets högerflygel en expeditiönsminister som också stöddes av Centern. De massmöten som studenterna organiserade angående regeringsbildandet förbjöds.

Undantagstillståndet

Den 26 april införde den nya regeringen undantagstillstånd i 11 av de 67 provinserna i Turkiet. De officiella skälen var:

- (1) hot om revolt bland kurderna, stödda av Barzani och utrustade med moderna tjeckiska vapen,
- (2) hot om 'maoistisk revolt' från gerilla som utbildats i Syrien — som också anklagas för att stödja den arabiska separatiströrelsen i Hatayprovinsen i söder,
- (3) att stoppa 'högerextremister som vill massakrera vänsterstudenter och utropa heligt krig'.

Som brukligt är i sådana sammanhang försökte reaktionen alltså avleda motsättningarna så att 'folket skulle enas' mot minoritetsgrupper (kurderna) och mot utländska makter (Östblocket, Kina, Syrien) samtidigt som man försökte låtsas som om man höll fronten mot den extrema högern.

I anslutning till detta förklarades följande organisationer för olagliga: den kurdiska kultur-föreningen DDKO, Dev Genç och det religiöst fascistiska partiet Nationella Ordningspartiet, MNP, som strävar efter att omforma Turkiet till en islamitisk stat, dvs en stat som har Koranen som författning.

Regeringen förklarade öppet att konstitutionen skulle ändras på 40 punkter. Till exempel

- det skall bli lättare för parlamentet att anta lagförslag,
- husundersökningar skall bli lagliga utan domstolsprövning,
- allmänna möten skall kunna förbjudas genom administrativa beslut,
- vissa lagar skall kunna ersättas med regeringsdekret,
- statsanställda skall inte längre få vara med i något politiskt parti (ett beslut som framför allt riktar sig mot TIP:s intellektuella).
- icke-studenter skall i fortsättningen inte få tillhöra studentorganisationer (20 % av Dev Gençs medlemmar var icke-studenter).

Den nya regimen representerar väl finanskapitalets långsiktiga intressen. De bästa krafterna har hämtats hem från Världsbanken, Natohögkvarteret i Belgien etc. Den korrumperade ineffektivitet som karakteriserade den gamla regimen och dess oförmåga att få bukt med inflationen och handelsunderskottet, bekymrade finanskapitalet. Den nya regimen politiska udd riktar sig åt två håll. Å ena sidan vill den undertrycka det uppstigande proletariatet som en maktfaktor. Därför förbjuds alla revolutionära organisationer; därför väntas också TIP bli förbjudet.⁵ Å andra sidan vill man också göra sig av med förkapitalistiska hinder för sin ekonomiska utveckling. Därför olagligförklarades också Nationella Ordningspartiet, som är det politiska uttrycket för dessa hinder.

Det kan vara värt att nämna att endast det *religiöst* fascistiska partiet förbjöds, medan det *nationellt* fascistiska partiet — Nationella Rörelsen, MHP — som står bakom kamporganisationen 'Wulf Jugend', fortfarande är laglig. Wulf⁶ Jugend har hämtat sina ideal från Hitlerjugend; de är anti-kemalister (dvs ogillar nationalhjälten, ledaren för den småborgerliga revolutionen och grundaren av republiken vid första världskrigets slut, Kemal Atatürk) och de ser i stället sultan Mehmet II, erövraren av Konstantinopel, som sin nationella idol. Det är de som i verkligheten vill 'massakrera vänsterstudenter'. Regimens 'front mot extrem höger' är alltså inte särskilt förtroende-ingivande. Det är tydligt att man inte ser fascistiska rörelser som fiender bara för att de är fascistiska.

Inte heller alla representanter för förkapitalistiska produktionssätt står i akut motsättning till finanskapitalets intressen. Så till exempel är Demokratiska Partiet — en splittring från Rättspartiet; huvudsakligen bestående av feodala storgodsägare (agorna) — inget avgörande hinder. Förklaringen till detta är att agorna är villiga att acceptera en utveckling till ett kapitalistiskt produktionssätt inom jordbruket — en process som nu väntas påskyndas.

Turkiet och USA

Regimen representerar väl samtidigt imperialismens intressen på ett mycket naturligt sätt.⁷ Det

⁵ TIP förbjöds mycket riktigt i juli, sedan detta skrivits.

⁶ Vargen är turkarnas nationella symbol sedan tiden i Centralasien.

⁷ Enligt Hikmet Kivilkimle är det turkiska finanskapitalet en utvidgning (extension) av de västerländska finanskapitalen, men har den egenarten att det inte exploaterar andra folk — som imperialistiskt kapital — utan bara sitt

turkiska finanskapitalet är nära bundet till USA-imperialismen. De flesta sektorerna i ekonomin står i direkta relationer till det amerikanska kapitalet genom investerat kapital. Detta gäller framför allt distribution och konstruktion. Livsmedels- och konfektionssektorerna härstammar dock så gott som uteslutande från turkiskt ackumulerat kapital, men de står inte i någon motsättning till imperialismen. I dessa branscher har varken amerikanskt eller något annat utländskt kapital några intressen av att investera.

Sin största betydelse för USA har Turkiet dock på det militära fältet.⁸ Det har en nyckelposition i den imperialistiska strategin och är medlem av såväl NATO som CENTO. Det har en betydelsefull roll i inringningen av Sovjet och är — vid sidan om Israel — USA:s viktigaste vakthund i Mellanöstern: U-2-spionflyget mot Sovjet och 1958 års interventionsstyrkor i Libanon kom båda från amerikanska baser i Turkiet. Självklart är det av yttersta vikt för imperialismen att Turkiet hålls i ett stabilt och säkert grepp. Den turkiska armén, som med sina 500 000 man är den största Nato-armén näst USA:s har tills alldeles nyligen inte varit till alla delar pålitlig. Sedan dess radikala del nu omhändertagits kan USA känna sig lugnare. Det borde nu bli mindre vanskligt att genomföra planerna på hemdragandet av de stora amerikanska truppstyrkorna i Turkiet. För fem år sedan var 27 000 amerikanska soldater stationerade i baser i Turkiet; nu har siffran sjunkit till 15 000 och under 1971 kommer ytterligare 5 000 dra sig tillbaka enligt planerna. (Jämför Nixons vietnamiseringspolitik i Indokina.)⁹

Kidnappningen av Elrom

Den 17 maj kidnappades den israeliska generalkonsuln Ephraim Elrom — undantagslagen till trots. PLAT utpekades av pressen som ansvarig. I verkligheten var det PLFT som utförde operationen. Som lösen begärdes att alla turkiska revolutionärer som regimen hade fängslat skulle släppas. Regeringen gav inget tecken på att vilja diskutera kravet, utan svarade i stället med massarresteringar och order om att var och en som försökte göra motstånd skulle skjutas omedelbart. PLFT stod nu inför valet att antingen avsluta operationen, dvs döda Elrom så som man hade förvarnat regeringen, eller släppa honom på samma sätt som PLAT tidigare hade släppt de amerikanska piloterna, dvs rycka undan grunden för framtida politiska kidnappningar som ett medel för stadsgerillan. PLFT valde det förra alternativet. När lösentiden gick ut infördes 15 timmars utgångsförbud i Istanbul. 30 000 soldater deltog i en jätterazzia och Elrom hittades skjuten.

I PLPT:s allmänna politiska linje ingår att betona sambandet mellan kampen mot imperialismen i hela Mellanöstern. De betraktar Mellanöstern inklusive Turkiet som ett revolutionsområde, en kampzon (vilket har föranlett TIP att stämpla dem som 'regionaltrotskister'). Kidnappningen av

---

eget. Bekämpar man finanskapitalet så bekämpar man också imperialismen. Den turkiska bourgeoisien är dock inte någon comprador-bourgeoisie eftersom kapitalet är huvudsakligen inhemskt ackumulerat. Den är heller inte en s.k. nationell bourgeoisie, då den inte står i konflikt med imperialismen.

⁸ USA har stött Turkiet ekonomiskt på ett sådant sätt att hjälpen från det rika landet verkat omistlig för Turkiets existens. Men när det 1960 blev tal om att man med amerikansk hjälp skulle bygga en järn- och stålfabrik i Turkiet gick diskussionerna heta i den amerikanska senaten, där en av USA:s stora stål- och järnmagnater den 11 mars uttryckte sin starka ovilja mot förslaget som han kallade vansinnigt: 'Turkiet, som är rikt på metaller, skulle då kunna bli självförsörjande, och till vem skulle vi sedan sälja vårt amerikanska överskott? Det är nödvändigt för oss att bevara Turkiet som vår kund, annars förlorar vi snart järn- och stålmarknaden i hela Mellersta Östern. Det ligger i USA:s intresse att vi främst koncentrerar oss på att stödja Turkiet som en militär makt inom Atlantpakten — och inte som en industriell sådan.' (Barbro Karabuda, 'Anklagelser', Gidlunds 1970.)

⁹ Med tanke på den strategiska betydelse som Turkiet anses ha inom Atlantpakten är det en billig stöttepelare — medan en västtysk soldat beräknas kosta 85 000 lira om året, en brittisk 71 600 och en amerikansk 183 000, kostar en turkisk endast 6 700' (ibid.). (En lira då = 58 öre.)

Elrom bör betraktas som ett uttryck för denna syn. Generalkonsul Elrom var en f d polisagent, som fortsatte sin verksamhet genom att förse turkiska säkerhetspolisen med information om turkar som tränats hos palestinierna. Enligt uppgift från de turkiska kamraterna hade han också under andra världskriget varit inblandad i smutsiga affärer med Hitler för sionisternas räkning. Den gången skulle det varit fråga om att rädda några judiska kapitalister på bekostnad av ett stort antal judars liv.

PLPT medger numera att kidnappningen var ett felaktigt steg. Även om partiet var medvetet om kuppens reaktionära karaktär så var inte stämningarna bland folket mogna för en sådan aktion. Den nya regimens propaganda duperade fortfarande många. PLPT:s aktion förmådde därför inte stegra folkets kampmoral som man avsett. Kidnappningen som skulle varit startskottet för den väpnade kampen kom vid en felaktig historisk tidpunkt. Även om ingen skriven självkritik ännu presenterats så finns muntlig sådan i såväl partiet som i fronten.

Den 26 maj utsträcktes undantagslagen ytterligare två månader, och en ny våg av arresteringar av vänsterintellektuella och arbetarledare började lagom till 11-årsjubileet av 27-maj-konstitutionen. Hela tiden producerades nya listor över efterlysta personer. Inte bara revolutionära studenter och arbetarledare från exempelvis Dev Genç, TIP och DISK, utan också författare, journalister, professorer, lärare och artister kastades i fängelse. Tusentals vänstermänniskor och allmänt progressiva spärrades in. Ytterligare tusentals människor blev arresterade för förhör under kortare tidsperioder. Som vanligt är i sådana här situationer har tortyr använts.

Regimens möjligheter och begränsningar

Genom att hänvisa till den 'kemalistiska andan', sin egen påstådda reformvilja och nödvändigheten av att rensa upp bland 'anarkisterna', lyckades regeringen lura till sig stora folkgruppers stöd eller snarare hålla dem neutrala. Men svaghetstecknen börjar redan visa sig. Skatter och priser har stigit enormt. Den ekonomiska situationen ser inte ut att medge de reformer som skulle kunna lugna arbetarklassen ens på kort sikt. Den utlovade jordreformen kommer troligtvis att bli ett fiasko.

Något annat ligger inte i den härskande klassens omedelbara intressen. Utvecklingshjälpen till jordbruket kommer fortsätta att distribueras till de stora jordägarna. Representanterna för finanskapitalet bör dock vara mindre angelägna om det än jordägarna. Eventuellt kommer motsättningarna inom regeringen därför att skärpas på den här frågan. Ändringarna i konstitutionen och den skärpta censuren av press, radio och TV möter redan stort motstånd bland arbetare och intellektuella. Ett väntat försök att krossa DISK kommer frammana starka reaktioner bland arbetarna. Motsättningarna inom kabinettet, som har en ojämn sammansättning — med representanter från feodalisterna såväl som från finanskapitalet och intellektuella småborgare — har redan börjat visa sig. Det har t ex redan varit 'nödvändigt' att tysta den 'radikala' ekonomiministern. Och när högerjuntan väl visar sig inte kunna klara jobbet, kommer finanskapitalet ha förlorat sitt starkaste kort. Den nuvarande hårda repressionen kommer säkert försena vänsterns utveckling med 3-4 år men tiden verkar mot regeringen.

Turkiet är idag i första stadiet av industrialiserings- och urbaniseringsprocessen. (Enligt 1955 års folkräkning bodde 68,1 % av befolkningen på landsbygden.)¹⁰ Genom den turkiska ekonomins

¹⁰ Turkiet har tillämpat importersättningar i sin utveckling, dvs inhemsk produktion har, skyddad av höga tullmurar, getts tillfälle att ersätta varor som tidigare importerades. Produktiviteten inom den turkiska industrin är förhållandevis låg och landet har få industrier som kan konkurrera på världsmarknaden. Fortfarande är jordbruksprodukter och råvaror Turkiets huvudsakliga export. En del bedömare befarar därför svåra bakslag, då Turkiet nu enligt ett associeringsavtal med EEC skall börja sänka sina tullar och utsättas för konkurrens från Europamarknadens

kommande integrering i EEC kommer denna process att påskyndas. EEC:s målsättning med Turkiet är

- (1) att exploatera landet som marknad,
- (2) att göra det till leverantör av livsmedel till Europa,
- (3) att göra det till leverantör av billig arbetskraft.

Resultaten för den sociala strukturen kommer att bli följande: Den mycket stora småbourgeoisien utgör 60-65 % av städernas befolkning; av dessa är ungefär 45 % icke aktivt producerande utan består till stor del av förkapitalistiska köpmannareminiscenser. På grund av det stora inflödet av europeiska varor på den turkiska marknaden kommer de att förlora sina ekonomiska positioner och proletariseras.

Om Turkiet skall kunna fylla sin framtida roll som livsmedelsleverantör åt Europa måste en långtgående mekanisering av jordbruket och en övergång till storenheter genomföras. 33,6 % av landsbygdsbefolkningen lever i feudala relationer till agorna; 22,7 % är självförsörjande småproducenter. Båda dessa kategorier är dömda att förlora sina klasspositioner. De kan antingen uppgå i jordbruksproletariatet (17,2 % av landsbygdsbefolkningen) eller flytta till städerna och uppgå i industriproletariatet (9 % av städernas invånare). En stor del kommer att tvingas vara arbetslösa långa tider och sjunka ned till trasproletariatet. Andra åter kommer rekryteras till det växande utlänningsproletariatet i Västeuropa. I vilket fall kommer stora delar av den befolkning som nu hör till småbourgeoisien och förkapitalistiska reminiscenser att proletariseras och bli tillgängliga för ett proletärt medvetande. □

Bilaga 1. Politiska organisationer

I den här artikeln figurerar ett ganska stort antal organisationer, såväl de borgerliga partierna som vänsterns olika grupperingar. Nedan följer därför en kort översikt som bör underlätta läsningen.

REPUBLIKANSKA FOLKPARTIET (CHP), som startades 1923 av Kemal Atatürk, är den främsta företrädaren för 'det kemalistiska arvet'. Vid sin uppkomst representerade det den turkiska småbourgeoisins intressen. Under sitt första skede vid makten, efter det av Atatürk ledda befrielsekriget 1919-22, var Republikanska Folkpartiet engagerat i en omfattande reformverksamhet. Sedan Atatürk avlidit 1938 och veteranen Ismet İnönü övertagit ledningen stelnade partiet och dess politik präglades allt mer av diktatur och byråkratiskt godtycke. Partiets utveckling har sin orsak i småbourgeoisins utveckling som klass — inte i ledarnas personligheter. Ekonomiskt företräder partiet en etatistisk, statskapitalistisk linje. Idag har det sin starkaste förankring bland militären och den statliga byråkratin. I valet 1969 försökte generalsekreteraren Esevit föra fram partiet som ett 'vänsteralternativ' till det regerande Rättspartiet, men i samband med högerkuppen 1971 förlorade han sin ställning, och nu är partihögern med İnönü och premiärminister Erim (som formellt utträtt ur partiet för att leda expeditonsministären) de tongivande. Partiet för nu en 'rationell' politik i finanskapitalets intressen. Vänstertongångarna under Esevit hann dock 1967 resultera i en ultrahöger-utbrytning. Feyzioglu — en turkisk Joseph McCarthy-variant — bildade FÖRTROENDEPARTIET (GP), som betonar Atatürks antikommunism och samarbetar med Rättspartiet.

---

industriättar.' — — — 'Det beräknas att en kvarts miljon människor varje år lämnar landsbygden för att söka arbete i städerna eller i utlandet.' (Jan-Olof Pettersson, 'Tystnad i Turkiet', *Världspolitikens Dagsfrågor* nr 8 1971.)

RÄTTSPARTIET (AP), Turkiets största parti, är den direkta arvtagaren till det gamla Demokratiska Partiet som hade makten under 50-talet. Till att börja med samlade Demokratiska Partiet ett stort antal kategorier som stod i opposition till İnönü och Republikanska Folkpartiet. Det rörde sig främst om intellektuella med krav på yttrande- och tryckfrihet, borgerskapet med krav på ekonomisk liberalisering, samt godsägarna som såg staten och en utlovad jordreform som ett hot mot sin feodala makt. Partiet spelade också på religionen för att få med sig stora delar av bonde-massorna. Sedan İnönü tvingats tillåta konkurrens i de allmänna valen, tog Demokratiska Partiet under Adnan Menderes över regeringsmakten 1950. Den nya regimen visade snart att den inte stod den gamla efter i censuringripanden och rättegångar mot regeringskritiska journalister. Ekonomin kördes i botten och korruptionen bredde ut sig. Vanskötseln ledde fram till den progressiva militärkuppen 1960. Demokratiska Partiet förbjöds och Menderes avrättades. 1961 lämnades makten åter till partierna, där nu Rättspartiet uppträdde som Demokratiska Partiets arvtagare. En viss skillnad i balansen mellan godsägarna och finanskapitalets företrädare hade dock inträffat till de senares förmån, men den ekonomiska vanskötseln och korruptionen fortsatte även under Rättspartiet och dess ledare Süleyman Demirel. Man tillfredsställde därför inte längre kraven på effektivt borgerligt maktutövande.

Februari-mars 1970 upplevde Rättspartiet dessutom en kris då 41 medlemmar av nationalförsamlingen bröt sig ut och bildade nya DEMOKRATISKA PARTIET, som representerar mer renodlade godsägarintressen.

En fristående gruppering är också CENTERN, som består av oberoende kandidater och avfällingar från andra partier. De har sammanslutit sig till ett riksdagsparti på lösa ideologiska grunder.

Till höger om ovan nämnda partier finns legalt numera bara det nationellt fascistiska NATIONELLA RÖRELSEN (MHP), lett av f d kemalisten och deltagaren i kuppen 1960, Arparslan Türkes. Partiet är känt för sina stormtrupper Wulf Jugend, som under de sista 3 åren utpekats som ansvarig för över 40 politiska mord.

Det religiöst fascistiska NATIONELLA ORDNINGSPARTIET (MNP) däremot är numera förbjudet. Partiet verkade bl.a. för att Turkiet skulle bli en 'islamitisk stat' med Koranen som författning.

Då vänstern i Turkiet är artikelns främsta objekt behöver jag här bara göra en kort översiktlig uppställning.

TURKISKA ARBETARPARTIET (TIP), med sin studentrörelsen SGÖ, har varit den enda socialistiska oppositionen i parlamentet fram till 1971 då partiet förbjöds. Partiet har viss förankring i arbetarklassen men saknar en klar politisk grundval. Hittills har reformismen varit helt dominerande. Under förhandlingarna i författningsdomstolen har partiledningen förklarat att man ej är kommunister utan 'bara socialister'. Den har vidare fördömt 'de anarkistiska rörelserna' samt förklarat sig för alltid vara mot kurdisk separation.

Studentorganisationen DEV GENÇ (Revolutionär Ungdom) förbjöds i april 71, men hade redan tidigare i realiteten upphört som en fungerande organisation. Ur Dev Genç har i stället en mängd andra grupper uppstått.

DE PROLETÄRA REVOLUTIONÄRERNA bröt sig ur redan 1969. Sedan juni 1970 benämner de sig maoister. Sedan kuppen är de huvudsakligen verksamma i Västtyskland.

FOLKETS BEFRIELSEARMÉ I TURKIET (PLAT) är en focoistisk stadsgerillagrupp.

FOLKETS BEFRIELSEFRONT I TURKIET (PLFT) är en gerillaorganisation som i motsats till

PLAT leds av ett parti,

FOLKETS BEFRIELSEPARTI I TURKIET (PLPT). PLPT har presenterat deklamationer om synen på strategin och taktiken. (Se artikeln.) De är idag den ledande kraften inom vänstern.

NATIONELLA DEMOKRATISKA REVOLUTIONÄRA ORGANISATIONEN (MDDD) fortsätter föra fram Dev Gençs gamla linje om radikala officerare som revolutionens avantgarde.

REVOLUTIONÄRA KULTURORGANISATIONEN i ÖSTRA TURKIET (DDKO) består av nationalistiska kurder som vill slåss tillsammans med Barzani och de irakiska kurderna för ett fritt Kurdistan.

Bilaga 2. Klasstrukturen

Universitetsläraren i sociologi vid Istanbuls universitet och aktive TIP-medlemmen Muzaffer Sencer har bl a sysslat med att skriva böcker om klasstrukturen i Turkiet. En bok om landsbygden har redan presenterats och en om städerna förbereddes före högerkuppen. En översikt över Turkiets klasser ser enligt honom ut som följer:

Lantbefolkningen (procentsiffrorna gäller andelen av lantbefolkningen år 1963; 1955 bodde 68 procent av befolkningen på landsbygden).

(1) Bondeproletariatet (17 %). En förhållandevis sen företeelse som saknar klassmedvetande.

(2) 'Urtakçe'-bönderna (34 %). Lever under de traditionella storgodsägarnas välde i semifeodala relationer. Två undergrupper kan urskiljas: sådana som inom systemets ram 'äger' jord och sådana som inte gör det. De båda grupperna lever dock tillsammans under likartade förhållanden och delar arbetsresultatet lika. De jordlösa i detta system har därför ett större intresse i produktionen än vad bondeproletariatet har. De anser sig 'tillhöra jorden'.

(3) Småjordbrukare (23 %). Självägande bönder utan anställda som producerar uteslutande för egen konsumtion. Ej medvetna om sin förtryckta ställning.

(4) Medel- och storägare (22 %). De arbetar själva på jorden men har också anställda. De säljer sina produkter på marknaden men är ofta

svårt skuldsatta och får avstå från höga vinster. De får betala mycket höga räntor för sina jordbruksredskap. De är de lägsta exploatörerna, men står själva under storgodsägarnas exploateringshot.

(5) De traditionella storgodsägarna (0,1 %). Topparna i aga-systemet, en icke renodlad feodalism. Håller 'urtakçe'-bönderna nästan som livegna.

(6) Moderna storgodsägare (4 %). Agor som överger de feodala produktionsförhållandena för de mera lönsamma kapitalistiska. Processen har tagit fart sedan mitten av 50-talet. De inför stordrift med anställda lantarbetare. Obehövligen arbetskraft förlorar sin försörjning.

Städernas befolkning (procenttalen — av stadsbefolkningen — är osäkra och gjorda på min begäran).

(1) Industriproletariatet (10 %).

(2) Icke aktivt producerande småbourgeoisie + trasproletariat (40-50 %). Icke löneanställda med osäker klassposition. De arbetar med distribution, lägre handelsyrken och olika lägre tjänster eller går arbetslösa. Bärare, skoputsare, småförsäljare etc.

(3) Aktivt producerande småbourgeoisie (1520 %). Självanställda hantverkare, kaféinnehavare

etc. Ofta med starkt borgerliga sympatier.

(4) Serviceanställda tjänstemän (25 %). Häri ingår mycket skiftande kategorier, från små kontorsarbetare till byråkratins toppar. Framför allt officerarna och de statliga administratörerna är ofta kemalister.

(5) Industri- och finanskapitalisterna och kapitalets högre förvaltare (5 %). Har främst representerats av Rättspartiet, som dock inte lyckats föra en för kapitalet rationell politik.

Bilaga 3. Revolutionens väg — den revolutionära strategin för Folkets Befrielseparti i Turkiet (PLPT)

Vid översättningen har vi fått gå dels via en engelsk, dels via en fransk version, vilka skilde sig något i detaljerna. Vi tror att resultatet är i huvudsak riktigt men reserverar oss för enskilda detaljer.

Turkiet, ett land under den amerikanska imperialismens ok

Med avseende på sina naturtillgångar sin utrikeshandel, sin ekonomi och sin politik, sin kultur och sin konst, står Turkiet helt under den amerikanska imperialismens kontroll.

Den svidande innebörden för ett kolonialt eller semikolonialt land av den amerikanska imperialismen är utplundringen av dess rikedomar, hunger och elände för folket och ett förtrampande av den nationella värdigheten under USA-imperialismens stövlar.

Som en följd av den förtryckarpolitik som i vårt land förts gentemot de arbetande massorna av oligarkins 'Rättsparti' (AP) har de ekonomiska, sociala och politiska kriserna skärpts, vår valuta skrivits ned, folkets elände och livsvillkor starkt försämrats. Demireklicken, ett redskap för oligarkin visade sin oförmåga att skydda den rådande ordningen genom sina egna lagar när den ställdes inför missnöjet och aktionerna bland vårt folk. Den åsidosattes därför av oligarkins militära flygel genom kuppen den 12 mars. Erimkabinettet, som ansågs vara en bättre beskyddare av utländska intressen och inhemska monopol, utvaldes att regera.

Det som status-quo-politikerna kallar 'regeringskrisen' är ingenting annat än resultatet av oförmågan för den 'representativa demokratin' status-quo-partier att skapa en ordning som möjliggjorde en fortsatt utsugning för den amerikanska imperialismen och dess inhemska allierade.

Det tomrum som uppstod som ett resultat av status-quo-partiernas oförmåga att upprätthålla den rådande ordningen fylldes av oligarkins militära flank. Det är den som står bakom den nuvarande regeringen

Den nuvarande situationen är övergående också den. Mekanismerna hos den imperialistiska utsugningen kommer ytterligare att förvärra eländet och levnadsbetingelserna för folket. Denna gång kommer oligarkin att anklaga Erimkabinettet för att orsaka missnöjet bland massorna, och de kommer att undanröja den och i dess ställe tillsätta en ny klick.

Så länge dessa mekanismer fortsätter kommer juntorna att avlösa varandra. Vissa kommer att lansera sig som 'kemalister och sekularister', andra som 'reformister'. Varje gång kommer de intellektuella patrioterna att skänka dem sitt förtroende för att senare inse att de dragits vid näsan, och i stället vänta på en ny 'progressiv' gruppering.

Så verkar mekanismerna i de länder som kontrolleras av imperialismen och så kommer det att fortsätta även i vårt land tills imperialismen krossas.

Befrielsen av vårt folk

Det är verkligen ironiskt att tala om demokrati och legalitet i ett land där även de allra minsta aktioner av demokratisk och liberal karaktär undertrycks, där förkämpar för nationell befrielse skoningslöst skjuts ner på gatorna inför folkets ögon och där de underkastas den mest skändliga tortyr i tortyrkamrarna. Det är ren manipulation att tala om laga rätt och konstitutioner, om medborgerliga eller ens mänskliga rättigheter.

Inför imperialismens förtryck och det kontrarevolutionära våldet finns ingen annan lösning än att ta till vapen.

Vårt parti ser befrielsens väg i folkets väpnade kamp. Formen för vårt befrielsekrig idag är gerillakriget.

Vårt parti som anser att fienden endast kan besegras genom ett långt, svårt, blodigt folkkrig som föres av alla patrioter gemensamt, tar stadsgerilla-kamp som bas för det nuvarande stadiet i folkets krig. De nuvarande objektiva och subjektiva förhållandena gör det nödvändigt att utföra gerillakrig i städerna. Den nuvarande perioden är det första stadiet i folkets befrielsekrig.

Gerillakriget som utförs i storstäderna kommer att

- (1) avslöja för folkets massor hur ihålig och sårbar förrädarnas administration är,
- (2) visa för massorna, som väntar på den tändande gnistan, att det finns en organisation med egenskaper som gör det möjligt för dem att rikta hårda slag, bestraffa bödlarna och grunda proletariats revolutionära diktatur,
- (3) genom de erfarenheter vi får stärka vårt parti i dess utveckling till ett verkligt ledarskap för massornas kamp.

Endast på slagfältet utvecklas kamporganisationen

Kort sagt, under den nuvarande fasen tilltar missnöjet och revoltkänslorna hos massorna, och i synnerhet hos arbetarklassen. Detta är en fas av agitation för väpnad kamp och konsolidering av partiet.

Den andra fasen av denna kamp kommer att innebära utvidgandet av gerillan till hela landet, utvecklandet av en landsbygdsgerilla parallellt med stadsgerilla. De tredje och fjärde faserna kommer att innebära omvandlingen av dessa gerillastyrkor till en reguljär armé.

Vi kan för ögonblicket ingenting säga om dessa fasers relativa varaktighet. Vi kan bara göra gissningar om dem. Vår nuvarande plikt är att systematiskt och resolut kämpa enligt dessa riktlinjer. Befrielsen av folket under proletariats ledning kan endast uppnås genom gerillakrigföring. Det är väsentligt och nödvändigt att klargöra denna strategiska linje, i synnerhet som opportunisterna och revisionisterna har förfuskat den.

Proletariats klasskamp försiggår samtidigt på tre nivåer, den ideologiska, ekonomiska och politiska. Proletariats kamp mot den borgerliga ideologin och mot avvikelser är en ideologisk kamp. Proletariats och de arbetande massornas kamp för att förbättra sina arbets- och levnadsförhållanden är en ekonomisk kamp. Den kamp som direkt ifrågasätter de reaktionära klassernas makt, är en politisk kamp. Den politiska kampen försiggår genom olika slags politisk propaganda, genom den revolutionära pressen, genom massdemonstrationer av politisk karaktär, genom politiska strejker och genom gerillakrigföring. Gerillakriget är den högsta och mest effektiva formen av politisk kamp.

Endast det parti är revolutionärt som kämpar på alla tre nivåerna, och som på bästa sätt utnyttjar

möjligheterna på var och en av dem. Vårt parti kämpar samtidigt på de tre nivåerna mot imperialismen, de inhemska härskarklasserna och deras förlängningar inom vänstern.

Den revolutionära praktiken i alla länder visar att varje avvikelse från klasskampens riktiga linje härrör från glömskan eller negligerandet av kampen på en eller två av dessa nivåer.

Vårt parti motsätter sig både de pacifistiska och högeropportunistiska tendenser och grupper, som reducerar klasskampen till publicerandet av tidskrifter och till organiserandet av legala rörelser, samt varje annan tendens eller grupp hos 'vänstern' som kallas 'focoistisk', och som hos klasskampen bara ser gerillan. Alla dessa tendenser är olycksbringande strömningar, som hindrar och fördröjer de arbetande massornas befrielse.

Högeropportunisterna i vårt land påstår att de objektiva villkoren för väpnad kamp ännu inte existerar hos oss. Dessa påståenden är felaktiga och utan grund. Sådana påståenden tjänar i verkligheten bara som en ideologisk täckmantel för deras kapitulationism. I ett land under imperialistisk dominans får stadier av evolution och revolution inte godtyckligt styckas av. Stadierna är sammanflätade. Dessutom tvingar den revolutionära aktiviteten under den imperialistiska ockupationen kontrarevolutionärerna att tillgripa terror och vapen för att upprätthålla förtrycket. Följaktligen visar detta förhållande på närvaron av de objektiva förutsättningarna för den väpnade kampen.

Vårt parti, som nu för en kamp om makten, är ännu inte i stånd att erövra den. Det är först i fasen av utvecklandet av en reguljär folkarmé som man kan tala om att ta makten i hela landet. Och vi gör inte anspråk på att idag befinna oss i denna fas. Vi påstår bara att uppnåendet av denna fas i vårt folks revolutionära kamp nödvändiggör gerillan och vi kämpar härför.

Den nuvarande perioden innebär ett krig för folkets befrielse i form av stadsgerilla. Vårt parti har satt speciella principer för denna form av politisk kamp. *Stadsgerillakriget riktar sig mot imperialisterna, den monopolistiska bourgeoisin och deras bandhundar.* Vårt parti som stöder alla aktioner som riktar sig mot dessa motståndare tar skarpt avstånd från de handlingar som kännetecknas av ren gangsterism, och som inte riktar sig mot dessa fiender.

Folkets Befrielseparti i Turkiet består av effektivt kämpande partisanceller. THKP håller strängt på principen om det politiska och militära ledarskapets enhet. Den gerillakamp som förs under ledning av THKP och som kommer att genomgå långa och sinsemellan artskilda faser syftar till skapandet av den verkliga folkarmén.

Revolutionens väg är vårt partis väg. Vårt partis väg är den som leder till vårt folks befrielse. Låt oss kämpa till segern. ◻

Centralkommittén för Folkets Befrielseparti i Turkiet (THKP)